Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
prednesené 24. septembra 2015 [1]

Spojené veci C-359/14 a C-475/14

ERGO Insurance SE, konajúca prostredníctvom svojej pobočky ERGO Insurance SE Lietuvos filialas,
proti
If P&C Insurance AS, konajúcej prostredníctvom svojej pobočky If P&C Insurance AS filialas
[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Vilniaus miesto apylinkės teismas (Litva)]
a
AAS Gjensidige Baltic, konajúca prostredníctvom svojej pobočky AAS „Gjensidige Baltic“ Lietuvos filialas,
proti
UAB DK „PZU Lietuva“

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva)]

„Súdna spolupráca v občianskych veciach — Určenie rozhodného práva — Rozsah pôsobnosti nariadení Rím I a Rím II — Smernica 2009/103/ES — Nehoda, ktorú spôsobil ťahač spojený s návesom, pričom každé vozidlo bolo na účely zodpovednosti za škodu poistené inou poisťovňou — Nehoda, ku ktorej došlo v inom členskom štáte, než je členský štát, v ktorom boli uzavreté zmluvy o poistení zodpovednosti za škodu“

1. V jednom členskom štáte došlo k dopravnej nehode, ktorá sa týkala ťahača spojeného s návesom, ale obe vozidlá boli zaregistrované v inom členskom štáte, kde boli poistené na účely zodpovednosti za škodu u dvoch rôznych poisťovní. Poisťovateľ ťahača (ťažného vozidla) vyplatil poškodenému celú náhradu škody, ktorá mu vznikla v dôsledku nehody. Tento poisťovateľ potom podal žalobu, ktorou sa domáhal úhrady časti tejto náhrady škody (regresnú žalobu), proti poisťovateľovi návesu (ťahaného vozidla).

2. V prejednávaných návrhoch na začatie prejudiciálneho konania oba vnútroštátne súdy žiadajú o usmernenie, pokiaľ ide o otázku, či taká regresná žaloba spadá do pôsobnosti predpisov EÚ, ktoré určujú rozhodné právo v občianskych a obchodných veciach, a ak áno, ktoré predpisy sa uplatnia. Návrh na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-359/14 podal Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okresný súd mesta Vilnius) a predmetom veci C-475/14 je návrh na začatie prejudiciálneho konania,

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

ktorý podal Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Najvyšší súd Litvy). Obe veci vyvolávajú dôležité otázky týkajúce sa pôsobnosti a výkladu predpisov EÚ, ktoré harmonizujú kolízne normy, konkrétne nariadení Rím I [2] a Rím II [3]. Vzniká tiež otázka, či smernica 2009/103/ES [4] zavádza v tomto kontexte osobitné pravidlá na určenie rozhodného práva v súvislosti s dopravnými nehodami.

Právny rámec

Systém harmonizácie medzinárodného práva súkromného v občianskych a obchodných veciach

3. V kontexte harmonizácie medzinárodného práva súkromného v občianskych a obchodných veciach medzi členskými štátmi stanovil Bruselský dohovor [5] pravidlá určujúce štát, ktorého súdy mali právomoc prejednať a rozhodnúť cezhraničný spor. Tento dohovor bol nahradený nariadením Brusel I [6]. S cieľom pokračovať v harmonizačnom procese bol uzavretý Rímsky dohovor [7]. V ďalšej fáze boli prijaté dve nariadenia (známe ako Rím I a Rím II) s cieľom zabezpečiť, aby sa v situáciách, v ktorých dochádza k stretu rôznych právnych poriadkov, uplatňovali v celej Európskej únii tie isté pravidlá na určenie vnútroštátneho právneho poriadku, ktorým sa spravuje konanie, bez ohľadu na to, súd ktorého členského štátu vo veci koná. Medzi hlavné ciele nariadení Rím I a Rím II patrí zabezpečenie riadneho fungovania vnútorného trhu, predvídateľnosť výsledku sporov, istota, pokiaľ ide o rozhodné právo, a voľný pohyb súdnych rozhodnutí. [8]

4. Obe nariadenia majú určité spoločné zásady, vrátane cieľa spočívajúceho v zabezpečení toho, aby ich vecná pôsobnosť a výklad boli zlučiteľné navzájom, ako aj s nariadením Brusel I. [9] S týmito dvoma nariadeniami je tiež zlučiteľné, ak kolízne normy stanovia iné ustanovenia práva EÚ, ktoré upravujú špecifické oblasti. [10]

Nariadenie Rím I

5. Nariadenie Rím I sa uplatňuje „na situácie, v ktorých dochádza k stretu rôznych právnych poriadkov pri zmluvných záväzkoch v občianskych a obchodných veciach“ [11].

6. Všeobecným pravidlom je, že zmluva sa spravuje právnym poriadkom, ktorý si zvolia zmluvné strany. [12]

2 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (Ú. v. EÚ L 177, s. 6).

3 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II) (Ú. v. EÚ L 199, s. 40).

4 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. EÚ L 263, s. 11) (ďalej len „smernica 2009/103“ alebo „smernica“).

5 — Dohovor o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 304, 1978, s. 36). Pokiaľ ide o konsolidované znenie, pozri Ú. v. ES C 27, 1998, s. 1.

6 — Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42) (ďalej len „nariadenie Brusel I“). Toto nariadenie sa nevzťahuje na Dánsko (článok 1 ods. 3).

7 — Dohovor o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Ú. v. ES L 266, 1980, s. 1).

8 — Pozri odôvodnenie 6 nariadení Rím I a Rím II.

9 — Pozri odôvodnenie 7 nariadení Rím I a Rím II.

10 — Pozri odôvodnenie 40 a článok 23 nariadenia Rím I. Pozri tiež odôvodnenie 35 a článok 27 nariadenia Rím II.

11 — Článok 1 ods. 1.

12 — Článok 3 ods. 1.

7. Ak si zmluvné strany nezvolili rozhodné právo, právo, ktorým sa spravuje zmluva, sa určí v zásade podľa všeobecných pravidiel stanovených v článku 4. Článok 4 ods. 1 stanovuje pravidlá na určenie rozhodného práva týkajúce sa určitých špecifických typov zmlúv. Iné alebo zmiešané typy zmlúv sa podľa článku 4 ods. 2 spravujú právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu zmluvnej strany, ktorá má uskutočniť plnenie charakteristické pre zmluvu. Za iných okolností sa zmluva spravuje právnym poriadkom krajiny, s ktorou má najužšiu väzbu (článok 4 ods. 3 a 4).

8. Ďalšie špecifické typy zmlúv sú upravené v článkoch 5 až 8. Článok 7 sa týka rozhodného práva v prípade poistných zmlúv. Článok 7 ods. 3 stanovuje, že v prípade zmlúv tohto typu si zmluvné strany môžu zvoliť iba určité právne poriadky v súlade s článkom 3. Medzi tieto právne poriadky patrí právny poriadok krajiny, kde sa nachádza riziko v čase uzavretia zmluvy [článok 7 ods. 3 písm. a)], a právny poriadok krajiny obvyklého pobytu poistníka [článok 7 ods. 3 písm. b)]. Článok 7 ods. 4 stanovuje ďalšie pravidlá pre poistné zmluvy upravujúce riziká, pre ktoré členský štát stanoví povinnosť uzavrieť poistenie. [13]

9. Článok 15 je nazvaný „Zákonná subrogácia“. Znie takto: „Ak má osoba (ďalej len ‚veriteľ‘) zmluvnú pohľadávku voči inej osobe (ďalej len ‚dlžník‘) a tretia osoba má povinnosť uspokojiť veriteľa alebo na základe takejto povinnosti veriteľa už uspokojila, právny poriadok, ktorým sa spravuje povinnosť tretej osoby uspokojiť veriteľa určuje tiež, či a do akej miery si tretia osoba môže uplatniť voči dlžníkovi práva, ktoré mal veriteľ voči dlžníkovi podľa právneho poriadku, ktorým sa spravuje ich vzťah.“

10. Článok 16 stanovuje: „Ak má veriteľ pohľadávku voči viacerým dlžníkom, ktorí sú zodpovední za rovnakú pohľadávku, a jeden z dlžníkov už úplne alebo čiastočne uspokojil pohľadávku, právo tohto dlžníka požadovať náhradu od ostatných dlžníkov sa spravuje právnym poriadkom, ktorým sa spravuje záväzok tohto dlžníka voči veriteľovi. Ostatní dlžníci sa môžu dovolávať exkulpačných dôvodov, ktoré majú voči veriteľovi, v rozsahu, ktorý umožňuje právny poriadok, ktorým sa spravujú ich záväzky voči veriteľovi.“

Nariadenie Rím II

11. Nariadenie Rím II sa uplatní „na mimozmluvné záväzky v občianskych a obchodných veciach v situáciách, v ktorých dochádza k stretu rôznych právnych poriadkov“ [14].

12. Kapitola II je nazvaná „Civilné delikty“. Článok 4 ods. 1 stanovuje všeobecné pravidlo, že mimozmluvný záväzok vyplývajúci z civilného deliktu sa spravuje „právnym poriadkom krajiny, na území ktorej vznikla škoda, bez ohľadu na to, na území ktorej krajiny došlo ku skutočnosti, ktorá spôsobila škodu, a bez ohľadu na to, na území ktorej krajiny alebo krajín nastali nepriame následky takejto skutočnosti“. Pravidlá pre osobitné mimozmluvné záväzky sú uvedené v článkoch 5 až 12. [15]

13. Článok 18 upravuje možnosť poškodeného podať priamu žalobu proti poistiteľovi zodpovednej osoby. Znie takto: „Poškodená osoba môže žalovať priamo poistiteľa zodpovednej osoby na poskytnutie náhrady škody, ak to umožňuje rozhodné právo pre mimozmluvný záväzok alebo rozhodné právo pre poistnú zmluvu.“

14. V kapitole V sú stanovené určité spoločné pravidlá, vrátane ustanovení upravujúcich subrográciu v článku 19 a nároky zo spoločného záväzku v článku 20. Znenie týchto ustanovení zodpovedá článkom 15 a 16 nariadenia Rím I.

13 — Listiny predložené Súdnemu dvoru neobsahujú dostatok podrobných informácií o litovských a nemeckých predpisoch upravujúcich povinné poistenie motorových vozidiel na to, aby som mohla uviesť užitočné pripomienky týkajúce sa úlohy, ktorú by mohol zohrávať článok 7 ods. 4.

14 — Článok 1 ods. 1.

15 — Tieto pravidlá však nezahŕňajú regresné nároky, aké vyplývajú z dopravnej nehody.

Smernica 2009/103

15. Smernica 2009/103 kodifikuje smernice týkajúce sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Podľa smernice musia byť vozidlá, pre ktoré platí povinnosť poistiť motorové vozidlo, poistené na účely prevádzky v celej Európskej únii. Relevantné sú nasledujúce odôvodnenia smernice. Podľa odôvodnenia 12 sú povinnosti členských štátov zaručiť poistné krytie dôležitým prvkom zabezpečenia ochrany poškodených. V odôvodnení 26 sa uvádza: „v záujme poistenej strany má každá poistná zmluva v každom členskom štáte za jedno poistné zaručovať krytie, ktoré požadujú zákony tohto členského štátu, alebo krytie, ktoré požadujú zákony členského štátu, v ktorom má vozidlo svoje stanovište, podľa toho, ktoré krytie je vyššie."

16. Vozidlo je vymedzené ako „akékoľvek motorové vozidlo určené na pohyb po pevnine s mechanickým pohonom, ktoré sa však neprevádzkuje na koľajniciach, a akékoľvek prípojné vozidlo, pripojené alebo nepripojené" [16].

17. Podľa všeobecnej zásady stanovenej v článku 3 musí každý členský štát prijať vhodné opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením. [17]

18. Článok 14 stanovuje:

„Členské štáty prijmú všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že všetky poistky povinného poistenia zodpovednosti vyplývajúcej z prevádzky vozidiel:

a) pokryjú, na základe jediného poistného a počas celého zmluvného obdobia, celé územie Spoločenstva vrátane každého obdobia, počas ktorého vozidlo zostane v inom členskom štáte počas zmluvného obdobia, a

b) zaručia na základe jediného poistného v každom členskom štáte krytie, ktoré vyžadujú zákony tohto členského štátu, alebo ktoré vyžadujú zákony toho členského štátu, kde sa vozidlo obvykle nachádza, podľa toho, ktoré krytie je vyššie."

Litovské právo

19. Článok 16 zákona č. 1X-378 zo 14. júna 2001 o povinnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel je nazvaný „Zásady vyplácania náhrady škody". Článok 16 ods. 1 vyžaduje, aby zodpovedný poisťovateľ alebo kancelária vyplatili náhradu škody, ak prevádzkovateľovi motorového vozidla vznikne zodpovednosť za škodu spôsobenú tretej osobe. Náhrada škody sa má vyplatiť s prihliadnutím na právne predpisy štátu, v ktorom sa stala dopravná nehoda, upravujúce povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Článok 16 ods. 5 stanovuje všeobecné pravidlo, že náhrada škody spôsobenej ťahaným vozidlom sa vyplatí podľa poistnej zmluvy vzťahujúcej sa na ťažné vozidlo, ak sú obe vozidlá v čase dopravnej nehody spojené. Nárok na náhradu škody podľa zmluvy vzťahujúcej sa na ťahané vozidlo vznikne len vtedy, ak sa tieto dve vozidlá oddelili a spôsobená škoda má za následok vznik zodpovednosti prevádzkovateľa ťahaného vozidla za škodu.

16 — Článok 1 ods. 1. Pozri rozsudok Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146).

17 — Členské štáty môžu podľa článku 5 za určitých podmienok konať odchylne od tejto povinnosti, pokiaľ ide o určité fyzické alebo právnické osoby, verejnoprávne alebo súkromnoprávne. Listiny predložené Súdnemu dvoru nenasvedčujú tomu, že by článok 5 bol relevantný pre konania vo veci samej v dvoch prípadoch, o ktoré ide v prejednávaných veciach.

Nemecké právo

20. Vnútroštátny súd vo veci C-475/14 uvádza, že v litovskom a nemeckom práve sa uplatňujú rozdielne zásady upravujúce rozdelenie zodpovednosti medzi poisťovateľov ťažného a ťahaného vozidla v prípadoch, keď je škoda pri dopravnej nehode spôsobená takými vozidlami použitými v jazdnej súprave. Podľa litovského práva platia vyššie uvedené pravidlá. Podľa nemeckého práva však má poisťovateľ ťažného vozidla, ako aj poisťovateľ ťahaného vozidla nahradiť 50 % škody spôsobenej jazdnou súpravou bez ohľadu na to, či sa ťahané vozidlo počas nehody odpojilo od ťažného vozidla, pokiaľ sa poistení nedohodli inak.[18] Okrem toho medzi litovským a nemeckým právom existujú rozdiely, pokiaľ ide o premlčacie lehoty na podanie regresnej žaloby.

Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

Vec C-359/14

21. Dňa 1. septembra 2011 pri meste Mannheim (Nemecko) ťahač s pripojeným návesom pri otáčaní sa v úzkej ulici zišiel z cesty a prevrátil sa, pričom vznikla škoda vo výške 2 247,45 eura (7 760,02 LTL). Polícia mesta Cochem (Nemecko) konštatovala, že zodpovednosť za nehodu a spôsobenú škodu nesie vodič ťahača. V čase nehody bola zodpovednosť za škodu vlastníka alebo oprávneného prevádzkovateľa ťahača krytá povinným poistením uzavretým so spoločnosťou ERGO SE (ďalej len „ERGO“), zatiaľ čo náves bol poistený pobočkou spoločnosti If P&C Insurance AS (ďalej len „If P&C“). Obvyklé miesto činnosti oboch poisťovní sa nachádza v Litve. ERGO vyplatila náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku nehody. Následne podala v Litve návrh na začatie súdneho konania, v ktorom tvrdila, že If P&C musí niesť spoločnú zodpovednosť za vzniknutú škodu.

22. Vilniaus miesto apylinkės teismas uvádza, že Najvyšší súd Litvy rozhodol, že právny vzťah medzi poisťovateľom ťažného vozidla a poisťovateľom ťahaného vozidla je v prípade, ak vzniká otázka regresného nároku prvého poisťovateľa voči druhému poisťovateľovi, vo svojej povahe zmluvným vzťahom. Vnútroštátny súd sa však domnieva, že tento právny stav je neistý, lebo pojmy zmluvné a mimozmluvné vzťahy majú v práve EÚ autonómnu povahu. Medzi týmito dvoma poisťovateľmi navyše nie je uzavretá písomná zmluva ani ústna dohoda. Za týchto okolností je tiež nejasné, či sa má rozhodné právo pre prejednávaný prípad (nemecké právo alebo litovské právo) určiť v súlade s nariadením Rím II.

Vec C-475/14

23. Dňa 21. januára 2011 sa v Nemecku stala dopravná nehoda, počas ktorej ťahač s návesom spôsobil škodu na cudzom majetku. V čase nehody bola zodpovednosť za škodu vlastníka alebo oprávneného prevádzkovateľa ťahača krytá litovskou pobočkou spoločnosti AAS Gjensidige Baltic (ďalej len „Gjensidige Baltic“), zatiaľ čo náves bol poistený spoločnosťou UAB DK PZU Lietuva (ďalej len „UAB“). Na základe nároku uplatneného nemeckými zástupcami poškodeného vyplatila Gjensidige Baltic náhradu škody vo výške 1 254,36 eura (4 331,05 LTL). Gjensidige Baltic potom požiadala poisťovateľa návesu, aby uhradil polovicu tejto náhrady škody, ktorá predstavovala 672,02 eura (2 165,53 LTL). Vznikol spor týkajúci sa (litovského alebo nemeckého) práva uplatniteľného na regresný nárok spoločnosti Gjensidige Baltic, ako aj otázky, či je tento poisťovateľ zodpovedný samostatne alebo spoločne so spoločnosťou UAB.

18 — V návrhu na začatí prejudiciálneho konania vo veci C-475/14 vnútroštátny súd poukazuje na rozsudok nemeckého Spolkového súdneho dvora č. IV 279/08 z 27. októbra 2010. Táto vec sa týkala vozidiel, na ktoré sa vzťahovali nemecké poistné zmluvy podľa nemeckých pravidiel poistenia. Odlišovala sa od situácie v konaniach vo veci samej, ktorá sa týka vozidiel zaregistrovaných v zahraničí, na ktoré sa vzťahujú poistné zmluvy uzavreté v inom členskom štáte.

24. Okresný súd mesta Vilnius vyhovel žalobe spoločnosti Gjensidige Baltic. Rozhodol, že vzhľadom na to, že škoda vyplývajúca z dopravnej nehody vznikla v Nemecku, na mimozmluvný záväzok vyplývajúci z civilného deliktu sa má v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia Rím II uplatniť nemecké právo. Vilniaus apygardos teismas (Krajský súd vo Vilniuse) zrušil tento rozsudok. Gjensidige Baltic následne podala kasačný opravný prostriedok na Najvyšší súd Litvy. Tento súd sa domnieva, že spor, ktorý prejednáva, sa týka predovšetkým posúdenia vzťahov medzi poisťovateľmi ťažného vozidla a poisťovateľmi ťahaného vozidla a otázky, ktoré (nemecké alebo litovské) právo je uplatniteľné na tieto vzťahy.

25. Vnútroštátny súd považuje za dôležité zistiť, či sa má článok 14 písm. b) smernice 2009/103 považovať za normu, ktorá určuje rozhodné právo nielen v prípadoch týkajúcich sa ochrany poškodených pri dopravných nehodách, ale aj pri posudzovaní regresnej žaloby poisťovateľa, ak dôjde k dopravnej nehode týkajúcej sa ťažného a ťahaného vozidla v jazdnej súprave.

26. Súdnemu dvoru boli preto v týchto dvoch veciach položené nasledujúce prejudiciálne otázky.

Vo veci C-359/14 sa Vilniaus miesto apylinkės teismas pýta:

„1. Má sa článok 4 ods. 4 [nariadenia Rím I], podľa ktorého, ‚ak podľa odsekov 1 alebo 2 nie je možné určiť rozhodné právo, zmluva sa spravuje právnym poriadkom krajiny, s ktorou má najužšiu väzbu‘, vykladať v tom zmysle, že za takých okolností ako v prejednávanej veci sa uplatní nemecké právo?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku, má sa zásada zakotvená v článku 4 [nariadenia Rím II] vykladať v tom zmysle, že za takých okolností ako v prejednávanej veci sa má rozhodné právo pre spor medzi poisťovateľom ťahača a poisťovateľom návesu určiť podľa práva štátu, na území ktorého došlo k vzniku škody v dôsledku dopravnej nehody?“

Vo veci C-475/14 sa Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pýta:

„1. Stanovuje článok 14 písm. b) [smernice 2009/103] kolíznu normu, ktorá by sa *ratione personae* mala uplatniť nielen na poškodených pri dopravných nehodách, ale aj na poisťovateľov vozidla zodpovedných za škodu spôsobenú pri nehode na účely určenia rozhodného práva pre vzťahy medzi nimi, a je toto ustanovenie osobitným pravidlom vo vzťahu k pravidlám týkajúcim sa rozhodného práva stanoveným v nariadeniach Rím I a Rím II[?]

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku je dôležité zistiť, či právne vzťahy medzi poisťovateľmi v prejednávanom prípade spadajú pod pojem ‚zmluvné záväzky‘ v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia Rím I. Ak právne vzťahy medzi poisťovateľmi spadajú pod pojem ‚zmluvné záväzky‘, potom je dôležitou otázkou, či tieto vzťahy patria do kategórie poistných zmlúv (právnych vzťahov) a rozhodné právo pre ne treba určiť v súlade s článkom 7 nariadenia Rím I.

3. V prípade zápornej odpovede na prvé dve otázky je dôležité zistiť, či v prípade regresného nároku právne vzťahy medzi poisťovateľmi vozidiel používaných v jazdnej súprave spadajú pod pojem ‚mimozmluvný záväzok‘ v zmysle nariadenia Rím II a či sa tieto právne vzťahy majú pri určovaní rozhodného práva v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia Rím II považovať za odvodené právne vzťahy, ktoré vznikli v dôsledku dopravnej nehody (civilného deliktu). Majú sa poisťovatelia vozidiel používaných v jazdnej súprave v prípade, akým je prejednávaný prípad, považovať za dlžníkov, ktorí sú zodpovední za rovnakú pohľadávku, v zmysle článku 20 nariadenia Rím II a má sa rozhodné právo pre vzťahy medzi nimi určiť podľa tohto pravidla[?]“

27. Písomné pripomienky vo veci C-359/14 predložili ERGO, If P&C, nemecká a litovská vláda, ako aj Európska komisia. Písomné pripomienky vo veci C-475/14 predložili Gjensidige Baltic, litovská vláda a Komisia. Obe veci boli spojené na účely ústnej časti konania a vyhlásenia rozsudku. Pojednávanie však nebolo požadované a ani sa neuskutočnilo.

Posúdenie

Úvodná poznámka

28. If P&C a litovská vláda uvádzajú, že Litva je signatárom Haagskeho dohovoru o práve použiteľnom na dopravné nehody[19]. V článku 2 ods. 5 tohto dohovoru sa však uvádza, že tento dohovor sa nevzťahuje na postih a prechod práv týkajúcich sa poistiteľov. Tento dohovor preto nie je relevantný pri určovaní rozhodného práva v prejednávanej veci.

Smernica 2009/103

29. Vo veci C-475/14 sa Lietuvos Aukščiausiasis Teismas svojou prvou otázkou pýta, či článok 14 písm. b) smernice 2009/103 stanovuje osobitnú kolíznu normu vzťahujúcu sa na regresnú žalobu. Táto otázka je rovnako relevantná pre vec C-359/14, v ktorej ju Vilniaus miesto apylinkės teismas nepoložil.

30. Gjensidige Baltic tvrdí, že článok 14 písm. b) stanovuje taký *lex specialis*.

31. S týmto názorom nesúhlasím.

32. Zo znenia a cieľov smernice je zrejmé, že článok 14 písm. b) nestanovuje osobitné pravidlá na určenie rozhodného práva v konaní o regresnej žalobe medzi poisťovateľmi.

33. Po prvé, ako Komisia správne poznamenáva, smernica neharmonizuje pravidlá na určenie rozhodného práva v sporoch týkajúcich sa dopravných nehôd. Všeobecným cieľom smernice je naopak zaručiť ochranu poškodených pri dopravných nehodách zabezpečením existencie poistného krytia.[20]

34. Po druhé článok 14 písm. a) a b) treba vykladať vo vzájomnej súvislosti. Pokiaľ ide o poistky vozidiel, článok 14 vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili, aby počas platnosti zmluvy jediné poistné pokrývalo celé územie Európskej únie, a na základe tohto poistného zaručili v každom členskom štáte krytie, ktoré vyžadujú zákony tohto členského štátu alebo ktoré vyžadujú zákony toho členského štátu, kde sa vozidlo obvykle nachádza, podľa toho, ktoré krytie je vyššie.[21] Toto ustanovenie upravuje výlučne územný rozsah a úroveň krytia, ktoré musí poisťovateľ poskytnúť, s cieľom zabezpečiť primeranú ochranu pre poškodených pri dopravných nehodách.

35. Nemožno sa teda domnievať, že toto ustanovenie možno vykladať tak extenzívne, aby predstavovalo osobitné pravidlo na určenie rozhodného práva v sporoch medzi poisťovňami týkajúcich sa regresných žalôb. Jednoducho povedané, znenie ani účel smernice nepodporujú taký výklad.

19 — Pozri Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného: Akty a dokumenty z 11. zasadnutia, 1968 (zväzok III. Dopravné nehody, s. 223).

20 — Odôvodnenie 12 smernice.

21 — Pozri odôvodnenie 26 smernice.

Všeobecné poznámky o nariadeniach Rím I a Rím II

36. Účastníci konania zaujali odlišný prístup k otázke, či rozhodné právo pre regresnú žalobu treba určiť na základe ustanovení nariadenia Rím I alebo nariadenia Rím II. Ich stanoviská sa v podstate odlišujú v závislosti od toho, či odvodzujú regresnú žalobu od zmluvného vzťahu (poistných zmlúv) alebo od mimozmluvného vzťahu (dopravnej nehody).

37. Vo veci C-359/14 traja účastníci konania (If P&C, Nemecko a Komisia) tvrdia, že vzhľadom na to, že regresná žaloba vyplýva a súvisí so a) zmluvou medzi poistníkom a poisťovateľom ťažného vozidla a b) zmluvou medzi poistníkom a poisťovateľom ťahaného vozidla, regresná žaloba má zmluvnú povahu. Rozhodné právo by sa preto malo určiť podľa nariadenia Rím I a použijú sa litovské predpisy. If P&C sa domnieva, že túto otázku rieši článok 7 nariadenia Rím I, ktorý konkrétne upravuje poistné zmluvy. Nemecko tvrdí, že sa uplatní článok 16 nariadenia Rím I, ktorý sa týka nárokov zo spoločného záväzku.

38. Komisia poukazuje na to, že v kontexte článku 5 Bruselského dohovoru je pojem „veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“ „zostatkový“, keďže prichádza na rad až po „zmluvných veciach“. Komisia tvrdí, že nárok poisťovateľa spadá do pôsobnosti článkov 15 a 16 nariadenia Rím I. Z článku 16 (ktorý upravuje spoločný záväzok) vyplýva, že ak má veriteľ pohľadávku voči viacerým dlžníkom, ktorí sú zodpovední za rovnakú pohľadávku, medzi samotnými dlžníkmi nemusí existovať zmluvný vzťah. Na to, aby určitá situácia týkajúca sa nárokov zo spoločného záväzku spadala do pôsobnosti nariadenia Rím I, preto stačí, aby existovali zmluvné vzťahy medzi každým dlžníkom a jeho veriteľom.

39. ERGO uvádza, že sa uplatní nariadenie Rím II. Dopravnou nehodou vznikajú mimozmluvné vzťahy medzi vinníkom a poškodeným. Podľa článku 4 ods. 1 nariadenia Rím II je preto rozhodným právom nemecké právo a regresná žaloba sa spravuje pravidlami o spoločnom záväzku uvedenými v článku 20 nariadenia Rím II. Litovská vláda tvrdí, že pojem mimozmluvné záväzky by sa mal vykladať extenzívne a že vzťah medzi poisťovateľmi sa viac približuje k mimozmluvnému vzťahu.

40. Vo veci C-475/14 Gjensidige Baltic tvrdí, že právny vzťah medzi poisťovateľmi ťažného a ťahaného vozidla je odvodený od dopravnej nehody, a preto sa naň vzťahuje nariadenie Rím II. Rozhodné právo v konaní o regresnej žalobe medzi poisťovateľmi preto určuje článok 20 tohto nariadenia (týkajúci sa spoločného záväzku dlžníkov). Litva a Komisia zaujali rovnaké stanoviská ako vo veci C-359/14.

41. Je regresná žaloba podaná poisťovateľom ťažného vozidla proti poisťovateľovi ťahaného vozidla odvodená od zmluvného záväzku, alebo od mimozmluvného záväzku? Podľa všetkého sú nesporné prinajmenšom nasledujúce skutočnosti.

42. Po prvé v nariadení Rím I nie je vymedzený pojem „zmluvné záväzky“.

43. Po druhé vecná pôsobnosť nariadení Rím I a Rím II by mala byť zlučiteľná medzi týmito nariadeniami navzájom, ako aj s nariadením Brusel I. [22]

44. Po tretie Súdny dvor má v tomto konaní rozhodnúť, či pravidlá uvedené v nariadení Rím I alebo nariadení Rím II určujú rozhodné právo v situácii, keď dvaja alebo viacerí poisťovatelia môžu byť podľa príslušných poistných zmlúv spoločne a nerozdielne povinní nahradiť poškodenému škodu, ktorá mu vznikla protiprávnym konaním poistníka, a jeden poisťovateľ vyplatil celú túto náhradu škody a domáha sa príspevku od iného alebo iných poisťovateľov. Hoci nemožno automaticky uplatniť judikatúru týkajúcu sa nariadenia Brusel I o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov, Súdny dvor sa môže touto judikatúrou inšpirovať.

22 — Pozri odôvodnenie 7 nariadení Rím I a Rím II. Pozri ďalej rozsudok ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, bod 28).

45. Domnievam sa, že sú relevantné nasledujúce zásady odvodené od judikatúry týkajúcej sa nariadenia Brusel I.

46. Po prvé pojmy «v zmluvných veciach“ a „vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“ uvedené v článku 5 bodoch 1 a 3 nariadenia Brusel I sa majú vykladať samostatne s odvolaním sa na systém a ciele tohto nariadenia.[23] To isté musí platiť pre pojem „zmluvné záväzky“ uvedený v nariadení Rím I a pojem „mimozmluvné záväzky“ uvedený v nariadení Rím II.

47. Ďalej treba mať na zreteli, že vzhľadom na to, že nariadenie Brusel I nahradilo Bruselský dohovor, výklad ustanovení tohto dohovoru podaný Súdnym dvorom platí takisto pre ustanovenia nariadenia Brusel I.[24]

48. Z ustálenej judikatúry navyše vyplýva, že pojem „zmluvné veci“ podľa článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia Brusel I predpokladá určenie právneho záväzku slobodne prevzatého jednou osobou voči druhej osobe, o ktorý sa opiera žaloba žalobcu.[25] Pojem „zmluvný záväzok“ podľa nariadenia Rím I by mal mať preto rovnaký základ.

49. Napokon pojem „vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“ v zmysle článku 5 bodu 3 nariadenia Brusel I zahŕňa akúkoľvek žalobu, ktorej cieľom je vyvodiť zodpovednosť žalovaného a ktorá sa *netýka* „zmluvných vecí“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. a) tohto nariadenia.[26] Ako Komisia správne poznamenáva, pojem mimozmluvné veci je zostatkový. Ten istý prístup by mal platiť pre odlíšenie zmluvných záväzkov, ktoré sa spravujú nariadením Rím I, od mimozmluvných záväzkov upravených nariadením Rím II.

50. Preto najprv preskúmam, či má regresná žaloba poisťovateľa v zásade zmluvnú povahu. Len v prípade, ak ju nemožno zaradiť do tejto kategórie, by sa mala považovať za mimozmluvnú.

Nariadenie Rím I

51. Vo veci C-359/14 sa vnútroštátny súd pýta, či z článku 4 ods. 4 nariadenia Rím I vyplýva, že v konaní vo veci samej sa musí uplatniť nemecké právo (prvá otázka). Vo veci C-475/14 chce vnútroštátny súd vedieť, či právne vzťahy medzi poisťovateľmi ťahača a návesu zakladajú zmluvné záväzky v zmysle článku 1 nariadenia Rím I. Ak áno, vnútroštátny súd sa pýta, či sa má pri určovaní rozhodného práva použiť článok 7 nariadenia Rím I (druhá otázka).

52. Z návrhov na začatie prejudiciálneho konania sú zrejmé dve skutočnosti. Po prvé medzi týmito dvoma poisťovateľmi nie je ani v jednom prípade uzavretá nijaká zmluva. Neexistuje teda predmet, na ktorý by sa mohli uplatniť ustanovenia o voľbe rozhodného práva uvedené v článku 3 a pravidlá, ktoré upravujú rozhodné právo pri absencii voľby, uvedené v článku 4 nariadenia Rím I. Článok 7 je rovnako irelevantný. Po druhé medzi poistníkmi ťažného a ťahaného vozidla a príslušnými poisťovateľmi nepochybne existujú poistné zmluvy.

23 — Pozri rozsudok Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 18 a tam citovanú judikatúru).

24 — Tamže, bod 19 a tam citovaná judikatúra.

25 — Pozri rozsudok ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, bod 33 a tam citovanú judikatúru).

26 — Pozri ďalej rozsudok Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, body 20 a 21). Pozri tiež rozsudok ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, bod 32 a tam citovanú judikatúru).

53. Vo veci C-359/14 ani vo veci C-475/14 sa nekonštatovalo, že tieto zmluvy sa spravujú litovským právom. V rozsahu, v akom je potrebné určiť rozhodné právo pre poistné zmluvy, to treba urobiť v súlade s článkami 3, 4 a/alebo 7. Hoci túto otázku musí v konečnom dôsledku vyriešiť vnútroštátny súd, z listín predložených Súdnemu dvoru vyplýva, že rozhodným právom bude pravdepodobne litovské právo.[27]

54. Čo sa však týka regresnej žaloby poisťovateľa, domnievam sa, že rozhodné právo treba určiť podľa pravidiel uvedených v nariadení Rím I, a to z nasledujúcich dôvodov.

55. V článku 1 ods. 1 nariadenia Rím I sa uvádza, že „toto nariadenie sa uplatňuje na situácie, v ktorých dochádza k stretu rôznych právnych poriadkov pri zmluvných záväzkoch v občianskych a obchodných veciach“. Táto formulácia sa môže vzťahovať na situácie, o aké ide v konaniach vo veci samej.

56. V článku 5 bode 1 písm. a) nariadenia Brusel I[28] je použitá trochu iná formulácia, konkrétne „…v zmluvných veciach…“. Vecná pôsobnosť opatrení týkajúcich sa harmonizácie medzinárodného práva súkromného v občianskych a obchodných veciach by však mala byť zlučiteľná.[29] Význam, ktorý treba pripísať slovnému spojeniu „zmluvné záväzky“ uvedenému v článku 1 ods. 1 nariadenia Rím I, určuje vecnú pôsobnosť tohto nariadenia. Preto je namieste pomôcť si judikatúrou týkajúcou sa nariadenia Brusel I.

57. Súdny dvor konštatoval, že článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia Brusel I nevyžaduje uzavretie zmluvy, hoci na uplatnenie tohto ustanovenia je nevyhnutné identifikovať záväzok, keďže súdna právomoc sa podľa tohto ustanovenia určuje podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby. Pravidlo osobitnej právomoci stanovené v článku 5 bode 1 písm. a) „predpokladá určenie právneho záväzku slobodne prevzatého jednou osobou voči druhej osobe, o ktorú sa opiera žaloba žalobcu“.[30] Ak by sa toto ustanovenie vykladalo bez stanovenia takej požiadavky, znamenalo by to prekročenie okruhu situácií upravených nariadením Brusel I.

58. Zastávam názor, že tieto kritériá na analýzu existencie „zmluvnej veci“ (a teda nevyhnutne aj existencie „zmluvných záväzkov“) sú v tomto prípade splnené. Každý poisťovateľ má uzavretú zmluvu so svojím poistníkom, z ktorej vyplývajú vzájomné záväzky. Medzi záväzky poisťovateľa patrí poskytovanie krytia zodpovednosti za škodu pre poistníka. Medzi záväzky poistníka patrí platenie poistného. Nič nenasvedčuje tomu, že tieto záväzky nie sú slobodne prevzaté jednou osobou voči druhej osobe. Jednoducho povedané, čo sa týka týchto subjektov, ide tu jednoznačne o „zmluvné veci“ a „zmluvné záväzky“.

59. Na účely zatriedenia občianskoprávnych nárokov, ktoré sú predmetom konaní vo veci samej, by teraz mohlo byť užitočné v abstraktnejšej rovine bližšie preskúmať vzťahy medzi jednotlivými dotknutými subjektmi.

27 — Zrejme na základe výslovnej voľby (článok 3) a inak z dôvodu, že poskytovateľ služby (poisťovňa) alebo poistník majú obvyklý pobyt v Litve [článok 4 ods. 1 písm. b), resp. článok 7 ods. 3 písm. b)]. Tiež je pravdepodobné, že v čase uzavretia zmluvy sa riziko nachádzalo v Litve [článok 7 ods. 3 písm. a)]. Pokiaľ ide o prípadný význam článku 7 ods. 4, pozri poznámku pod čiarou 13 týchto návrhov.

28 — Všeobecným pravidlom podľa nariadenia Brusel I je, že osoby s bydliskom na území členského štátu možno žalovať na súdoch tohto štátu (článok 2). Článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia Brusel I zavádza pravidlo osobitnej právomoci, ktoré predstavuje výnimku z tohto všeobecného pravidla, a stanovuje, že v zmluvných veciach možno osobu s bydliskom na území členského štátu žalovať v mieste zmluvného plnenia.

29 — Pozri bod 43 týchto návrhov.

30 — Pozri rozsudok Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, body 46 a 47 a tam citovanú judikatúru). Pozri tiež návrhy, ktoré som predniesla v tejto veci Česká spořitelna, C-419/11 (EU:C:2012:586, body 43 až 45).

60. Predstavme si, že dôjde k dopravnej nehode, ktorá sa týka ťažného vozidla a ťahaného vozidla. Pri nehode vznikne škoda poškodenému, ktorý nehodu vôbec nezavinil. A je poistník ťažného vozidla, B je poistník ťahaného vozidla, X je poškodený pri dopravnej nehode, C je poisťovateľ ťažného vozidla a D je poisťovateľ ťahaného vozidla. A a B spôsobili a/alebo zodpovedajú za škodu a ujmu na zdraví spôsobenú X. X má preto mimozmluvný nárok voči A a B na základe civilného deliktu.

61. A aj B majú zmluvný vzťah so svojimi poisťovateľmi C a D. Podľa týchto zmlúv sa vyplatí náhrada škody v prospech X. Aj v prípade, ak C a/alebo D zaplatí X priamo, medzi X na jednej strane a C a/alebo D na druhej strane neexistuje nijaký zmluvný vzťah. Okolnosťami, ktoré majú za následok vznik platobného záväzku, sú dopravná nehoda a nároky z poistiek.

62. Je nepodstatné, či sa platba uskutoční v prospech poistníkov (A a B) alebo priamo v prospech poškodeného X. Keďže platobný záväzok má oporu v zmluve, totožnosť príjemcu tejto platby (či už je ním poistník, poškodený alebo poisťovateľ ťažného vozidla) nemá vplyv na povahu tohto záväzku. Ťažisko záväzku nahradiť škodu teda spočíva v zmluvnom záväzku (poisťovateľa odškodniť poistníka), a nie v akýchkoľvek mimozmluvných záväzkoch medzi vinníkom a poškodeným vyplývajúcich z dopravnej nehody. Ak by vinník nebol poistený, sám by bol na základe civilného deliktu povinný nahradiť poškodenému spôsobenú škodu. V prípade neexistencie dohody o poskytnutí krytia by poisťovniam nevznikla nijaká zodpovednosť. Z toho vyplýva, že regresná žaloba jedného poisťovateľa voči druhému (v mojom príklade C proti D) má oporu v poistných zmluvách, že je preto úzko spätá so zmluvnými záväzkami týchto dvoch poisťovateľov voči ich príslušným poistníkom a že teda spadá pod nariadenie Rím I.

63. Môžu články 15 („Zákonná subrogácia“) a 16 („Spoločný záväzok“) bližšie objasniť, či sa má rozhodné právo pre regresnú žalobu určiť podľa nariadenia Rím I?

64. Myslím si, že nie.

65. Článok 15 stanovuje, že právny poriadok, ktorým sa spravuje povinnosť tretej osoby uspokojiť veriteľa, určuje tiež, či a do akej miery si tretia osoba môže uplatniť voči dlžníkovi práva, ktoré mal veriteľ voči dlžníkovi podľa právneho poriadku, ktorým sa spravuje ich vzťah. Článok 16 sa týka situácií, keď má veriteľ pohľadávku voči viacerým dlžníkom, ktorí sú zodpovední za rovnakú pohľadávku.

66. Na úvod poukazujem na to, že skutočnosť, že týmto ustanoveniam zodpovedajú články 19 a 20 nariadenia Rím II, svedčí o tom, že nemôžu byť rozhodujúce pri určovaní, ktoré záväzky sú zmluvné (a teda upravené nariadením Rím I) a ktoré sú mimozmluvné (a teda upravené nariadením Rím II). [31]

67. Preambula nariadenia Rím I žiaľ nevysvetľuje pôvod článku 15 alebo článku 16 alebo účel týchto ustanovení. Znenie článku 15 nariadenia Rím I je podobné článku 13 ods. 1 Rímskeho dohovoru. V Giulianovej a Lagardeovej správe sa uvádza, že „pri ‚subrogácii‘ prechádzajú práva veriteľa na osobu, ktorá má záväzok zaplatiť dlh spolu s inými osobami alebo za iné osoby, a teda mala záujem na splnení tohto dlhu“, a keďže tento dohovor sa vzťahuje len na zmluvné záväzky, toto pravidlo je obmedzené na práva zmluvnej povahy. [32] Autori správy uvádzajú, že pravidlá týkajúce sa subrogácie sa nevzťahujú subrogáciu, ktorá nastáva zo zákona, keď je dlh, ktorý sa má zaplatiť, založený na civilnom delikte (napríklad keď na poisťovateľa prejdú práva poisteného voči osobe, ktorá spôsobila škodu). K zákonnej subrogácii môže častejšie dôjsť vtedy, keď veriteľ poskytne dlžníkovi pôžičku na základe ručenia. Ak ručiteľ (tretia osoba) splatí veriteľovi celý dlh, nastúpi na miesto (nahradí) veriteľa a má nárok voči dlžníkovi.

31 — Pozri dôvodovú správu k návrhu Komisie na prijatie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky („Rím II“), KOM(2003) 427 (v konečnom znení), s. 26.

32 — Pozri správu M. Giuliana, profesora Milánskej univerzity, a P. Lagardea, profesora na Univerzite Paríž I, o Dohovore o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Ú. v. EÚ C 282, 1980, s. 1), článok 13 („Subrogácia“).

68. Situácia v oboch konaniach vo veci samej, o ktorú ide v tomto prípade, však nie je taká jednoduchá ako situácia veriteľa, dlžníka a ručiteľa.

69. Článok 16 nariadenia Rím I zachováva kontinuitu rozhodného práva, ak existuje spoločný záväzok, v kontexte zmluvných záväzkov. Nie je však nápomocný pri rozhodovaní o tom, či je konkrétny pôvodný záväzok zmluvný alebo mimozmluvný.

70. Podľa môjho názoru preto ani jedno z týchto ustanovení bližšie neobjasňuje, či regresná žaloba spadá do pôsobnosti nariadenia Rím I.

71. Na základe analýzy, ktorú som uviedla vyššie, som dospela k záveru, že ak sú dvaja alebo viacerí poisťovatelia spoločne a nerozdielne povinní nahradiť škodu poškodenému, ktorý utrpel stratu, škodu alebo ujmu na zdraví v dôsledku civilného deliktu spočívajúceho v konaní alebo opomenutí ich poistníka alebo poistníkov, a ak jeden poisťovateľ vyplatil túto náhradu škody a žiada o príspevok iného alebo iných poisťovateľov, záväzok poisťovateľa odškodniť poistníka alebo nahradiť poškodenému škodu za poistníka by sa mal na účely nariadenia Rím I kvalifikovať ako zmluvný záväzok. Bez ohľadu na to, či poisťovateľ vyplatí túto sumu priamo poškodenému, alebo jeden poisťovateľ zaplatí určitú sumu inému poisťovateľovi ako príspevok na túto sumu, zmluvná povaha záväzku vyplatiť náhradu škody zostáva rovnaká. Rozhodné právo teda treba určiť podľa nariadenia Rím I.

Nariadenie Rím II

72. Dospela som k záveru, že regresná žaloba poisťovateľa spadá pod nariadenie Rím I. Preto – prísne vzaté – netreba skúmať nariadenie Rím II. Pre úplnosť ho však v krátkosti preskúmam.

73. Podľa môjho názoru regresná žaloba poisťovateľa nespadá do pôsobnosti článku 1 ods. 1 nariadenia Rím II z nasledujúcich dôvodov.

74. Po prvé mimozmluvné záväzky sú zostatkovou kategóriou. Z mojej analýzy uvedenej v bodoch 58 až 62 a z môjho záveru uvedeného v bode 71 týchto návrhov vyplýva, že v konaniach vo veci samej ide o zmluvné záväzky. Článok 1 ods. 1 nariadenia Rím II sa preto nemôže uplatniť.

75. Po druhé rozhodné právo nemožno určiť podľa všeobecnej kategórie mimozmluvných záväzkov uvedenej v článku 4 nariadenia Rím II. Je to tak preto, lebo medzi poisťovateľom ťažného vozidla a poisťovateľom ťahaného vozidla nedošlo k nijakej skutočnosti zakladajúcej nárok na náhradu škody. Poisťovateľ ťažného vozidla nespôsobil škodu poisťovateľovi ťahaného vozidla ani poisťovateľ ťahaného vozidla nespôsobil škodu poisťovateľovi ťažného vozidla. *Medzi týmito dvoma poisťovateľmi* teda *neexistujú nijaké mimozmluvné záväzky*. Hoci je pravda, že dopravná nehoda a škoda spôsobená touto nehodou poškodenému viedli k vzniku nároku, resp. nárokov podľa poistnej zmluvy, resp. poistných zmlúv, poisťovatelia neboli účastníkmi tejto nehody, ktorá sa ich priamo netýka. Jediná väzba medzi poisťovateľmi a dopravnou nehodou vyplýva zo záväzkov uvedených v ich poistnej zmluve, resp. poistných zmluvách s ich poistníkom, resp. poistníkmi.[33] Podľa ustálenej judikatúry „… môže mimozmluvná zodpovednosť vzniknúť len za predpokladu, že je možné preukázať príčinnú súvislosť medzi škodou a udalosťou, ktorá zapríčinila jej vznik“[34].

76. Po tretie regresná žaloba poisťovateľa nepatrí do žiadnej z kategórií mimozmluvných záväzkov upravených v článkoch 5 až 12 nariadenia Rím II.

33 — Pozri bod 60 týchto návrhov.

34 — Pozri rozsudok ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, bod 34 a tam citovanú judikatúru).

77. Ako je to s článkom 18, ktorý upravuje voľbu práva, keď chce „poškodená osoba“ (teda poškodený) podať priamu žalobu proti poisťovateľovi vinníka, „… ak to umožňuje rozhodné právo pre mimozmluvný záväzok alebo rozhodné právo pre poistnú zmluvu“?

78. Hoci žiadne odôvodnenie neobjasňuje význam článku 18, možno si pomôcť dôvodovou správou k návrhu Komisie týkajúcou sa článku 14 (ktorý bol neskôr zmenený na článok 18), v ktorej sa uvádza: „Článok 14 určuje rozhodné právo na posúdenie otázky, či osoba, ktorej vznikla škoda, môže podať priamu žalobu proti poisťovateľovi zodpovednej osoby. Navrhované pravidlo nastoľuje primeranú rovnováhu medzi dotknutými záujmami, keďže chráni osobu, ktorej vznikla škoda, tým, že jej poskytuje možnosť voľby, a zároveň obmedzuje voľbu na dva právne poriadky, ktorých uplatnenie môže poisťovateľ oprávnene očakávať[:] rozhodné právo pre mimozmluvný záväzok a rozhodné právo pre poistnú zmluvu. Rozsah záväzkov poisťovateľa v každom prípade určuje právny poriadok, ktorým sa spravuje poistná zmluva. Tak ako v článku 7, ktorý sa týka životného prostredia, formulácia, ktorá tu je použitá, zabráni riziku pochybností, ak poškodený neuplatní svoje právo voľby.“

79. Domnievam sa, že článok 18 len dáva poškodenému možnosť podať priamu žalobu proti poisťovateľovi (namiesto vinníka), pričom nemá vplyv na základné okolnosti situácie. Otázka, či poškodený môže uplatniť nárok voči vinníkovi, sa posúdi podľa rozhodného práva pre mimozmluvné záväzky. To, či má poisťovateľ zákonnú povinnosť vyplatiť náhradu škody namiesto vinníka, bude závisieť od podmienok poistnej zmluvy spolu s ich výkladom podľa rozhodného práva pre zmluvu.

80. Preto som pevne presvedčená, že nariadenie Rím II sa neuplatní, a teda že pravidlá uvedené v článku 20 týkajúcom sa spoločného záväzku nie sú relevantné pri určovaní rozhodného práva vo veci C-359/14 alebo C-475/14.

Návrh

81. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Vilniaus miesto apylinkės teismas vo veci C-359/14 a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vo veci C-475/14, v tomto zmysle:

— Článok 14 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti nestanovuje osobitné pravidlo na určenie rozhodného práva.

— Ak sú dvaja alebo viacerí poisťovatelia spoločne a nerozdielne povinní nahradiť škodu poškodenému, ktorý utrpel stratu, škodu alebo ujmu na zdraví v dôsledku civilného deliktu spočívajúceho v konaní alebo opomenutí ich poistníka alebo poistníkov, a ak jeden poisťovateľ vyplatil túto náhradu škody a žiada o príspevok iného alebo iných poisťovateľov, záväzok poisťovateľa odškodniť poistníka alebo nahradiť poškodenému škodu za poistníka by sa mal na účely článku 1 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) kvalifikovať ako zmluvný záväzok. Bez ohľadu na to, či poisťovateľ vyplatí túto sumu priamo poškodenému, alebo jeden poisťovateľ zaplatí určitú sumu inému poisťovateľovi ako príspevok na túto sumu, zmluvná povaha záväzku vyplatiť náhradu škody zostáva rovnaká. Rozhodné právo teda treba určiť podľa nariadenia Rím I.